חָזַר רַבִּי יְהוּדָה וְדָנוֹ לְחָמֵץ שֶׁטָּעוּן שְׂרִיפָה בְּדִין אַחֵר – ב'בנין אב' מִנּוֹתָר בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת. נוֹתָר יֶשְׁנוֹ בְּ'כָל תּוֹתִירוּ' – בִּבְשַׂר קוֹדֶשׁ אָסוּר לְהַשְׁאִיר מִמֶּנּוּ עַד אַחַר זְמַן אֲכִילָתוֹ, וְכֵן חָמֵץ יֶשְׁנוֹ בְּ'כָל תּוֹתִירוּ', שֶׁהַמַּשְׁאִיר בִּרְשׁוּתוֹ חָמֵץ בְּפֶסַח עוֹבֵר עַל 'לֹא יֵרָאֶה' וְ'לֹא יִמָּצֵא', וְיֵשׁ לִלְמוֹד אוֹתָם זֶה מִזֶּה, מַה – כְּשֵׁם שֶׁנּוֹתָר דִּינוֹ בִּשְׂרֵיפָה, אַף חָמֵץ דִּינוֹ בִּשְׂרֵיפָה.

אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, יֵשׁ לִפְרוֹךְ, שֶׁכֵּן אָסוּם תָּלוּי – אֲשֶׁם שְׁחַיָּבִים לְהַכִּיאוֹ עַל סִפֵּק שִׁגְגָה, וְשָׁחַט וְאִירַע בּוֹ פְּסוּל אוֹ נוֹתָר, וְחַטַּאת הָעוֹף הַבָּא עַל הַסָּפֵק – חַטַּאת הָעוֹף כְּשֵׁשׁ לוֹ סִפֵּק אִם הִתְחַיֵּב לְהַכִּיאוֹ, לְדִבְרֵיךָ – לְפִי שִׁיטָתְךָ בְּדִין הַבִּיעוּר שֶׁלְּהֶם, יוֹכִיחוּ שֶׁלֹּא כָּל מִי שֶׁיֶּשְׁנוֹ בְּ'כָל תּוֹתִירוּ' טָעוּן שְׂרִיפָה, שֶׁהֲרֵי הֵן יְשֵׁנִים בְּ'כָל תּוֹתִירוּ', שֶׁכֵּן הֵם בִּכְלַל קָדָשִׁים שֶׁאָסוּר לְהוֹתִיר מִבְּשָׂרָם לְאַחַר זְמַן אֲכִילָתָם, שֶׁאָנוּ [–חֲכָמִים] אוֹמְרִים שֶׁבִּיעוּרָם בִּשְׂרֵיפָה כְּמוֹ כֵּן כָּל בְּשַׂר קוֹדֶשׁ פָּסוּל, וְאִילּוּ אַתָּה [–רַבִּי יְהוּדָה] אוֹמֵר שֶׁדִּין בִּיעוּרָם אֵינוֹ בִּשְׂרֵיפָה, אֶלָּא חַטַּאת הָעוֹף הַבָּא עַל הַסָּפֵק מַשְׁלִיכוֹ לְאַמַּת הַמַּיִם שֶׁבַּעֲזָרָה, וּבְשַׂר אָשָׁם תָּלוּי שֶׁנִּפְסַל דִּין בִּיעוּרוֹ בְּקִבּוּרָה, וְלִשִׁיטָתְךָ מָצִינוּ דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ 'כָּל תּוֹתִירוּ' וְאֵין דִּינוֹ בִּשְׂרֵיפָה, וְאַף כֵּן יֵשׁ לִפְרוֹךְ אֶת הַלִּימוּד עַל חָמֵץ מִנּוֹתָר שֶׁדִּין בִּיעוּרוֹ בִּשְׂרֵיפָה. שָׁתַק רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ מָה לְהָשִׁיב עַל טַעֲנָה זוֹ.

הַגְּמָרָא מְבִיאָה אֲמִירוֹת הַשְּׁגּוּרוֹת בְּפִי הָעוֹלָם עַל אוֹפֶן כְּזֶה, שֶׁבּוֹ פּוֹרְכִים דִּבְרֵי אָדָם עַל פִּי דִּבְרֵי עַצְמוֹ: אָמַר רַב יוֹסֵף, חַיֵּינוּ דְּאָמְרֵי אִינָשֵׁי – זֶהוּ מַה שֶּׁאֲנָשִׁים אוֹמְרִים, כַּפָּא דַּחֲמָא נַגְּרָא – כַּף בְּזָךְ שֶׁחָקַק אוֹתָהּ אוּמָן חָרַשׁ עֵצִים, בְּנַוְוהּ נְשַׁרּוֹף חֲרֵדְלָא – בְּתוֹכוֹ יְשָׁרוֹף אֶת לְשׁוֹנוֹ וְאֶת חִכּוֹ, כְּשֶׁיַּאְכִּיל בּוֹ חֲרֵדֶל. (אמר אביי) [אֲבָיֵי אָמַר], הַדָּבָר דּוֹמֶה לְמִשֶּׁל אַחֵר שֶׁאֲנָשִׁים אוֹמְרִים, סַגְדָּנָא – נִגַּר הָעוּשָׁה סְדִים שְׁתּוֹפְסִים בָּהֶם אֶת רַגְלֵי הָאסִירִים, כְּסַדְנֵי יָתֵיב – יוֹשֵׁב בְּסַד שֶׁהַכִּין בְּעַצְמוֹ, מַדְוִיל יֵדֵיהּ – מֵהֲרֶמֶת יָדָיו וּמִמַּלְאַכְתּוֹ, מְשַׁתַּלֵּים שִׁכְרוֹ בְּשִׁנְמְצָא גַּנָּב, כְּלוֹמַר מְקַבֵּל אֶת עוֹנְשׁוֹ בִּכְלֵי שֶׁהַכִּין בְּעַצְמוֹ. רָבָא אָמַר, הַדָּבָר דּוֹמֶה לְמִשֶּׁל אַחֵר שֶׁאֲנָשִׁים אוֹמְרִים, (גירא בגירי) [גִּירָאָה בְּגִירֵיהּ] מְקַטֵּיל – עוֹשֶׂה הַחִיצִים בְּחֵץ שֶׁלּוֹ נֶהְרָג, מַדְוִיל יֵדֵיהּ – מֵהֲרֶמֶת יָדָיו וּמִמַּלְאַכְתּוֹ, מְשַׁתַּלֵּים שִׁכְרוֹ, כְּלוֹמַר מְקַבֵּל אֶת עוֹנְשׁוֹ בִּכְלֵי שֶׁהַכִּין בְּעַצְמוֹ.

שִׁנּוּינוּ בְּמִשְׁנָה: וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מְפָרֵר וְזוֹרֶה וְכוּ' לָרוּחַ אוֹ מַטִּיל לַיָּם. הַגְּמָרָא דָּנָה בְּדֵעַת חֲכָמִים, כֵּיצַד מְבַעֲרִים עַל יְדֵי הַטְּלָה לַיָּם: אִיבַּעְיָא לְהוּ, הֵיכִי קָאָמַר – אֵיךְ אָמַר הַתָּנָא, הַאִם מְפָרֵר אֶת הֶחָמֵץ וְזוֹרֶה אֶת הַפֵּרוֹרִים לָרוּחַ, וְכֵן יָכוֹל לְבַעֵר עַל יְדֵי שֶׁמְּפָרֵר וּמַטִּיל אֶת הַפֵּרוֹרִים לַיָּם, כְּלוֹמַר שֶׁתִּיבַת 'מְפָרֵר' חוֹזֶרֶת גַּם עַל מַה שֶּׁאָמַר 'אוֹ מַטִּיל לַיָּם', שָׁרַק עַל יְדֵי כָּךְ מִתְבַּעֵר הֶחָמֵץ כְּרָאוּי. אוֹ דִּילְמָא כָּךְ כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר, מְפָרֵר וְזוֹרֶה לָרוּחַ אֶת הַפֵּרוֹרִים, וְלֹא יִשְׁלִיךְ אֶת הֶחָמֵץ שָׁלֵם, שֶׁמָּא יִמְצָאֵנוּ אַחֵר וְיֹאכְלֶנּוּ. אֲבָל מַה שֶּׁאָמַר 'אוֹ מַטִּיל לַיָּם', כַּוָּנָתוֹ בְּעֵינֵיהּ – בְּעוֹד הֶחָמֵץ בְּעֵינָיו כְּמוֹת שֶׁהוּא, וְאֵין צָרִיךְ לְפָרְרוֹ קוֹדֶם, לְפִי שֶׁהוּא נִמַּס וְנִימּוֹחַ בַּמַּיִם וְנֶאֱבָד מֵעַצְמוֹ.

הַגְּמָרָא מְבִיאָה סִפֵּק דּוֹמֶה בְּנִידּוֹן בִּיעוּר עֲבוֹדָה זָרָה: וְתָנַן נָמֵי – וְכֵן שָׁנִינוּ (ע"ז מג:) לַגַּבֵּי בִּיעוּר עֲבוֹדָה זָרָה כִּי הַאי גַּוְונָא – בְּאוֹפֶן זֶה, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, שׁוֹחֵק אֶת כְּלֵי הַמִּתְכֶּת שֶׁעָשָׂה מֵהֶם עֲבוֹדָה זָרָה, וְזוֹרֶה אֶת הַפֵּרוֹרִים לָרוּחַ כְּדֵי שֶׁיִּתְפַּזְּרוּ וְיֹאבְדוּ, אוֹ מַטִּיל לַיָּם. וְאִיבַּעְיָא לְהוּ, הֵיכִי קָאָמַר – אֵיךְ אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַאִם שׁוֹחֵק אֶת הָעֲבוֹדָה זָרָה וְזוֹרֶה אֶת הַפֵּרוֹרִים לָרוּחַ, וְכֵן יָכוֹל לְבַעֵר עַל יְדֵי שֶׁשּׁוֹחֵק וּמַטִּיל אֶת הַפֵּרוֹרִים לַיָּם, כְּלוֹמַר שֶׁתִּיבַת 'שׁוֹחֵק' חוֹזֶרֶת גַּם עַל מַה שֶּׁאָמַר 'אוֹ מַטִּיל לַיָּם'. אוֹ דִּילְמָא כָּךְ כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר, שׁוֹחֵק אֶת הַכֵּלִי וְזוֹרֶה אֶת הַפֵּרוֹרִים לָרוּחַ, אֲבָל מַה שֶּׁאָמַר 'אוֹ מַטִּיל לַיָּם', כַּוָּנָתוֹ בְּעֵינֵיהּ – כְּשֶׁהִיא בָּעֵין, וְאֵין צָרִיךְ לְשׁוֹחְקָהּ קוֹדֶם הַהַטָּלָה לַיָּם.

הַגְּמָרָא פּוֹשֶׁטֶת אֶת שְׁנֵי הַסְּפֵיקוֹת: אָמַר רַבָּה, מְסְתַּבְּרָא שֶׁהַדִּין חָלוּק, שֶׁלְּגַבֵּי עֲבוֹדָה זָרָה, הֵילְכָךְ הַמְּלַח קָא אָזְלָא [–הִיא הוֹלֶכֶת], שֶׁסְּתָם יַמִּים הַמְּזוּכָּר לְגַבֵּי בִּיעוּר עֲבוֹדָה זָרָה הֵיינוּ יַמִּים הַמְּלוּחִים, שֶׁאֵין עוֹבְרִים בָּהּ סְפִינוֹת, לֹא בָּעֵי [–צָרִיךְ] שְׁחִיקָה לְפְנֵי שֶׁמַּטִּילָהּ, כֵּיוָן שֶׁאֵין חֵשׁ שֶׁאָדָם יִמְצָא אוֹתָהּ וְיָבוֹא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ. אֲבָל לְגַבֵּי חָמֵץ דִּלְשַׁאֲרָ נָהֳרוֹת קָאָזֵיל [–הוּא הוֹלֵךְ], בָּעֵי פֵּירוּר – צָרִיךְ לְפוֹרְרוֹ לִפְנֵי שֶׁמַּטִּילוֹ, כֵּיוָן שֶׁבִּשְׁאָר נְהָרוֹת עוֹבְרוֹת סְפִינוֹת, וְיֵשׁ לַחְשׁוֹשׁ שֶׁאַחַר יִמְצָאֵנוּ, וְיָבוֹא לֶאֱכוֹלוֹ לְפִי שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהוּא חָמֵץ.

אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף לְרַבָּה, אַדְרַבָּה, אֵיפְכָּא מְסְתַּבְּרָא – מִסְתַּבֵּר שֶׁלְּהִיפָּךְ, לְגַבֵּי עֲבוֹדָה זָרָה, דִּילְמָא מְמִיסָה – שֶׁהַמַּיִם אֵינָם מְמִיסִים אֶת הַמַּתֶּכֶת, בָּעֵי שְׁחִיקָה – צָרִיךְ לְשׁוֹחֵק אֶת הַכֵּלִי לִפְנֵי שֶׁמַּטִּיל אוֹתָהּ לַיָּם. אֲבָל לְגַבֵּי חָמֵץ, דְּמִמֵּיסִי – שֶׁהַמַּיִם מְמִיסִים אֶת הַפַּת, וּמֵעַצְמוֹ נֶאֱבָד, לֹא בָּעֵי פֵּירוּר – אֵין צָרִיךְ לְפוֹרְרוֹ לִפְנֵי שֶׁמַּטִּיל אוֹתוֹ לַיָּם.

הַגְּמָרָא מְבִיאָה שְׁתֵּי בְּרַייתוֹת, שֶׁהָאַחַת מַסִּיעַת לְדִבְרֵי רַבָּה, וְהָאַחֶרֶת מַסִּיעַת לְדִבְרֵי רַב יוֹסֵף: תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבָּה, וְתַנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבָּה, הָיָה אָדָם מְהַלֵּךְ בַּמִּדְבָּר בְּעֶרֶב פֶּסַח, וּבִרְשׁוּתוֹ יֵשׁ פַּת חָמֵץ, מְפָרֵר אֶת הַפַּת וְזוֹרֶה אֶת הַפֵּרוֹרִים לָרוּחַ, וְאִם הָיָה מְהַלֵּךְ בְּסָפִינָה, מְפָרֵר וּמַטִּיל אֶת הַפֵּרוֹרִים לַיָּם. הֲרֵי שֶׁלְּפָנֵי שֶׁמַּטִּיל אֶת הֶחָמֵץ לַיָּם, צָרִיךְ לְפוֹרְרוֹ, כִּדְבְרֵי רַבָּה. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף, הָיָה אָדָם מְהַלֵּךְ בַּמִּדְבָּר וּבִרְשׁוּתוֹ כְּלִי שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה הַטְעוּנָה בִּיעוּר, שׁוֹחֵק אֶת הַכֵּלִי, וְזוֹרֶה אֶת הַפֵּרוֹרִים לָרוּחַ. וְאִם הָיָה מְהַלֵּךְ בְּסָפִינָה, שׁוֹחֵק וּמַטִּיל אֶת הַפֵּרוֹרִים לַיָּם. הֲרֵי שֶׁלְּפָנֵי שֶׁמַּטִּיל אֶת הָעֲבוֹדָה זָרָה לַיָּם צָרִיךְ לְשׁוֹחְקָהּ, כְּדִבְרֵי רַב יוֹסֵף.

מַקְשֶׁה הַגְּמָרָא: הַבְּרַייתָא שֶׁל שְׁחִיקָה – שֶׁשּׁוֹחֵק אֶת הָעֲבוֹדָה זָרָה וּמַטִּיל לַיָּם, קַשְׁיָא לְרַבָּה – קָשֶׁה עַל דִּבְרֵי רַבָּה הַסּוֹבֵר שֶׁאֵין צָרִיךְ לְשׁוֹחֵק עֲבוֹדָה זָרָה לִפְנֵי שֶׁמַּטִּילָהּ לַיָּם. וְהַבְּרַייתָא שֶׁל פֵּירוּר – שֶׁמְּפָרֵר אֶת הֶחָמֵץ לִפְנֵי שֶׁמַּטִּילוֹ לַיָּם, קַשְׁיָא לְרַב יוֹסֵף, הַסּוֹבֵר שֶׁאֵין צָרִיךְ לְפוֹרֵר חָמֵץ לִפְנֵי שֶׁמַּטִּילוֹ לַיָּם.

מִתְרָצַת הַגְּמָרָא: הַבְּרַייתָא שֶׁל שְׁחִיקָה – שֶׁשּׁוֹחֵק אֶת הָעֲבוֹדָה זָרָה וּמַטִּילוֹ לַיָּם, לְרַבָּה לֹא קַשְׁיָא – אֵינָהּ קָשֶׁה עַל דִּבְרֵי רַבָּה, שֶׁכֵּן הָא – בְּמִשְׁנָה מְדוּבָּר שֶׁמַּטִּילָהּ לַיָּם הֶחָמֵץ, וְאֵין חֵשׁ שֶׁיָּבוֹא אָדָם וְיִטְלֶנּוּ, וְלֹכֵן אֵין צָרִיךְ לְשׁוֹחְקָהּ. אַךְ הָא – בְּבְרַייתָא מְדוּבָּר בְּאוֹפֶן שֶׁמַּטִּילוֹ לְשָׁאַר נָהֳרוֹת שֶׁסְּפִינוֹת עוֹבְרוֹת בָּהֶם, וְאִם לֹא יְשַׁחֵק אֶת הַכֵּלִי, חוֹשְׁשִׁים שֶׁיַּעֲבוֹר שָׁם אָדָם בִּסְפִינָה וִיטַל אוֹתוֹ. וְכֵן הַבְּרַייתָא שֶׁל פֵּירוּר – שֶׁמְּפָרֵר אֶת הֶחָמֵץ וּמַטִּילוֹ לַיָּם, לְרַב יוֹסֵף לֹא קַשְׁיָא – אֵינָהּ קָשֶׁה עַל רַב יוֹסֵף, הָא – הַבְּרַייתָא מְדוּבֶּרֶת בְּחִיטֵּי – בְּאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ חִטִּים שֶׁהֶחְמִיצוּ, שֶׁאֵינָן נִמְסוֹת בַּמַּיִם, וְלֹכֵן צָרִיךְ לְפַזֵּר אֶת הַחִטִּים עַל הַמַּיִם שֶׁלֹּא יוּכַל אָדָם לְלַקְּטָן. וְהָא – וְהַמִּשְׁנָה מְדוּבֶּרֶת בְּנַהֲמָא – בְּלֶחֶם, שֶׁנִּמְסָ בַּמַּיִם, וְלֹכֵן אֵין צָרִיךְ לְפוֹרְרוֹ לִפְנֵי שֶׁמַּטִּילוֹ לַיָּם, שֶׁאֵין חֵשׁ שֶׁיָּבוֹאוּ לֶאֱכוֹלוֹ.

משנה

שִׁנּוּינוּ בִּתְחִילַת הַפֶּרֶק (לעיל כא.), שֶׁחָמֵץ אָסוּר בְּפֶסַח אַף בְּהַנָּאָה, וְעוֹד נִתְבָּאֵר (לעיל ה: ה.), שֶׁיֵּשׁ לְבַעֵר אֶת הֶחָמֵץ לִפְנֵי הַפֶּסַח. וְאִם לֹא בִּיעֲרוּ וְשָׁהָה בִּרְשׁוּתוֹ בְּפֶסַח, עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה. מִשְׁנָתֵנוּ דָּנָה אִם חָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח מוּתָּר בְּהַנָּאָה לְאַחַר הַפֶּסַח: חָמֵץ שֶׁל נָכְרִי, שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, מוּתָּר בַּהֲנָאָה, וְחָמֵץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, אָסוּר בַּהֲנָאָה לְאַחַר הַפֶּסַח, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יג ז), 'וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל גְּבֻלֶךָ', דְּהֵיינוּ, שֶׁאָסוּר לְהַשְׁהוֹת חָמֵץ בְּפֶסַח, וְכֵיוָן שֶׁהִשְׁהָה אֶת הֶחָמֵץ וְעָבַר עַל לָאו זֶה, קִנְסוֹ חֲכָמִים וְאָסְרוּ אֶת הֶחָמֵץ בְּהַנָּאָה אַף לְאַחַר הַפֶּסַח.

גמרא

הָאוֹכֵל חָמֵץ בְּפֶסַח, עוֹבֵר עַל הַלָּאו הָאָמוּר בַּתּוֹרָה (שמות יג ג) 'וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ', וְנִענַשׁ בְּכָרֵת, כְּפִי שֶׁנֶּאֱמַר (שם יב טו) 'כִּי כָּל אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל' וְגוֹ'. וְנַחְלְקוּ תַּנָּאִים, אִם יֵשׁ לָאו אַף עַל אֲכִילַת חָמֵץ בְּעֶרֶב פֶּסַח לְאַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, וְכֵן בְּחָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, אוֹ רַק בְּפֶסַח. וְעוֹד נַחְלְקוּ, אִם אָסוּר הֶחָמֵץ אַף בְּהַנָּאָה. הַגְּמָרָא מְבָרֶרֶת כְּדַעַת מִי מִתְנָאִים אֵלּוּ שָׁנוּיָה מִשְׁנָתֵנוּ, שֶׁאִסְּרָה בְּהַנָּאָה חָמֵץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, וְהַתִּירָה בְּשֶׁל נָכְרִי. מְבָרֶרֶת הַגְּמָרָא: מַנִּי מַתְנִיתִין – כְּדַעַת מִי שָׁנוּיָה מִשְׁנָתֵנוּ, שֶׁלְּכְאוֹרָה יֵשׁ לִתְמֹהַּ, שֶׁנִּרְאֶה שֶׁהִיא לֹא כִּדְעַת רַבִּי יְהוּדָה, וְלֹא כִּדְעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְלֹא כִּדְעַת רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי שֶׁנִּחְלְקוּ בִּבְרַייתָא. מַאי הִיא – מַה הִיא, כְּלוֹמַר אֵיזוֹהִי הַבְּרַייתָא שֶׁנַּחְלְקוּ בָּהּ תַּנָּאִים אֵלּוּ, דְּתַנְיָא, הָאוֹכֵל חָמֵץ, בֵּין לִפְנֵי זְמַנּוֹ – בֵּין לִפְנֵי פֶּסַח, דְּהֵיינוּ בְּעֶרֶב פֶּסַח מֵחֲצוֹת הַיּוֹם עַד שֶׁתַּחְשֹׁךְ, וּבֵין חָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, וְאָכַל לְאַחַר זְמַנּוֹ – לְאַחַר הַפֶּסַח, עוֹבֵר עָלָיו בְּלָאו, אַךְ אֵין עֲנִישָׁה כָּרֵת. וְאִם אָכַל חָמֵץ תּוֹךְ זְמַנּוֹ – בְּחַג הַפֶּסַח, עוֹבֵר עָלָיו בְּלָאו, וְנֶעֱנָשׁ בְּכָרֵת. דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן חוֹלֵק וְאוֹמֵר, הָאוֹכֵל חָמֵץ, בֵּין לְפָנֵי זְמַנּוֹ וּבֵין לְאַחַר זְמַנּוֹ, אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו בְּלֹא כָּלוּם – לֹא עַל אִיסּוּר כָּרֵת, וְלֹא עַל אִיסּוּר לָאו, אֲבָל אִם אָכַל חָמֵץ תּוֹךְ זְמַנּוֹ, עוֹבֵר עָלָיו בְּכָרֵת וּבְלָאו – עֲבַר עַל אִיסּוּר לָאו, וְנַעֲנַשׁ בְּכָרֵת. מוֹסִיפָה הַבְּרַייְתָא, וּמְשָׁעֶה שֶׁאָסוּר הַחָמֵץ בַּאֲכִילָה בִּלְאוֹ, דְּהַיְינוּ מֵעֶרֶב פֶּסַח לְאַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, הוּא אָסוּר אַף בַּהֲנָאָה.

הַגְמָרָא קוֹטַעַת אֶת הַבְּרַייְתָא: אָתָאן – דִּין זֶה שֶׁהַחָמֵץ אָסוּר בְּהַנְאָה מִשְׁעָה שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָה, הוּא לְדַעַת תַּנָּא קַמָּא דְּהַיְינוּ רַבִּי יְהוּדָה, וּמֵאוֹתָהּ שָׁעָה אָסוּר אַף בְּהַנְאָה.

הַבְּרַייְתָא מְבִיאָה אֶת דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי: רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, תְּמַהּ עַל עַצְמְךָ, חַייָךְ – כְּיצַד אַתָּה אוֹמֵר שֶׁחָמֵץ אָסוּר בַּהֲנָאָה כָּל שִׁבְעָה [–שִׁבְעַת הַיָּמִים שֶׁל פֶּסַח], אֵין הַדִּין כֵּן אֶלָּא מוּתָּר בְּהַנְאָה אֲפִילּוּ בְּפֶסַח.

הַבְּרַייְתָא מְבִיאָה מִשָּׁא וּמַתָּן בֵּין רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּנִידּוֹן שֶׁנִּחְלְקוּ בּוֹ לְעֵיל: וּמַנַּיִן לְאוֹכֵל חָמֵץ מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה – בְּעֶרֶב פֶּסַח לְאַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז ג), 'לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ', וְ'עָלָיו', פֵּירוּשׁוֹ עַל קָרְבַּן הַפֶּסַח, כְּלוֹמַר בְּשָׁעַת שְׁחִיטָתוֹ, שֶׁהִיא בְּעֶרֶב פֶּסַח הַחַל מֵחֲצוֹת הַיּוֹם, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְכִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן שֶׁ'עָלָיו' פֵּירוּשׁוֹ בְּשָׁעַת שְׁחִיטַת הַפֶּסַח, וְהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר בְּאוֹתוֹ פָּסוּק 'לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת', וְ'עָלָיו' הַשֵּׁנִי הָאָמוּר לְגַבֵּי אֲכִילַת מַצָּה שֶׁזְּמַנָּהּ בְּפֶסַח, פֵּירוּשׁוֹ עַל הַפֶּסַח בְּשָׁעַת אֲכִילָתוֹ, שֶׁהִיא בְּלֵיל חַג הַפֶּסַח, וּמַמִּילָא אַף הָ'עָלָיו' הָאָמוּר לְגַבֵּי אִיסּוּר חָמֵץ הַיְינוּ שָׁעַת אֲכִילַת הַפֶּסַח, וְאִם כֵּן, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר – כְּיצַד נִיתַּן לְפָרֵשׁ שֶׁ'לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ' הַיְינוּ שָׁעַת שְׁחִיטַת הַפֶּסַח. וְעוֹד רְאִיָּה לְכָךְ שֶׁאֵין לָאו עַל אֲכִילַת חָמֵץ בְּעֶרֶב פֶּסַח, שֶׁהֲרֵי הוּקְשׁוּ בְּפָסוּק זֶה אִיסּוּר חָמֵץ וַאֲכִילַת מַצָּה זֶה לָזֶה, וְלִמַּדְנוּ מִכָּךְ שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּקוּם אֱכוֹל מַצָּה – שְׁנוֹהֵג דִּין אֲכִילַת מַצָּה, דְּהַיְינוּ בְּחַג הַפֶּסַח, יֶשְׁנוֹ בְּבַל תֹּאכַל חָמֵץ – נוֹהֵג הַלְאוֹ שֶׁל אֲכִילַת חָמֵץ, וּבְשָׁעָה שֶׁאֵינוֹ בְּקוּם אֱכוֹל מַצָּה – אֲבָל בִּזְמַן שֶׁאֵין נוֹהֵג דִּין אֲכִילַת מַצָּה, וְנִמְצָא אֵינוֹ בְּבַל תֹּאכַל חָמֵץ – אֵין נוֹהֵג הַלְאוֹ שֶׁל אֲכִילַת חָמֵץ, וְנִמְצָא שֶׁאֵין לָאו עַל אֲכִילַת חָמֵץ אֶלָּא בְּתוֹךְ חַג הַפֶּסַח.

לְפִי שֶׁהַגְּמָרָא תְּדוּנ כְּדַעַת מִי שֶׁנּוֹיֶה מִשְׁנָתֵנוּ, הִיא מְבִיאָרת אֶת שִׁיטּוֹתֵיהֶם שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, וּבִתְחִילָה מְבִיאָרת לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה אֶת הַמָּקוֹר לְאִיסּוּר לָאו עַל אֲכִילַת חָמֵץ לִפְנֵי פֶּסַח, וּבְחָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח. שׁוֹאֶלֶת הַגְּמָרָא: מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה, כְּלוֹמַר, מִנַּיִן לְמַד רַבִּי יְהוּדָה אִיסּוּר לָאו עַל אֲכִילַת חָמֵץ לִפְנֵי פֶּסַח, וְאַחֲרֵי פֶּסַח. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: תִּלְתָא קְרָאֵי כְּתִיבִי – בִּשְׁלוֹשָׁה פְּסוּקִים נִכְתַּב אִיסּוּר לָאו עַל אֲכִילַת חָמֵץ, וְאֵלּוּ הֵם, א. 'וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ' (שמות יג ג). ב. 'וְכָל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ' (שם יב כ). ג. 'לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ' (דברים טז ג). וּדְרוּשִׁים אֶת שְׁלוֹשֶׁת הַפְּסוּקִים, חַד, נִדְרָשׁ לְחָמֵץ לִפְנֵי זְמַנּוֹ – בְּעֶרֶב פֶּסַח לְאַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, וְחַד, נִדְרָשׁ לְאַחַר זְמַנּוֹ – לְחָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, וְחַד, נִדְרָשׁ לְתוֹךְ זְמַנּוֹ – לְפֶסַח, וְנִמְצִינוּ לְמִדִּים אִיסּוּר לָאו אַף לְעֶרֶב פֶּסַח וּלְחָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח.

הַגְמָרָא מְבִיאָרת מַה דּוֹרֵשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן מִפְּסוּקִים אֵלּוּ: וְרַבִּי שִׁמְעוֹן שָׁלֹא דָּרַשׁ מִן הַפְּסוּקִים כְּפִי שֶׁדָּרַשׁ רַבִּי יְהוּדָה, יָדְרוֹשׁ חַד לְתוֹךְ זְמַנּוֹ – לְאִיסּוּר אֲכִילַת חָמֵץ בְּתוֹךְ הַפֶּסַח, וְהַפָּסוּק 'וְכָל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכְלוּ', מָבָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ אֶת הַדִּין שֶׁשָּׁנִינוּ בַּבְּרַייְתָא, אֵין לִי שֶׁאִסְּרָה הַתּוֹרָה אֶלָּא חָמֵץ שֶׁנִּתְחַמֵּץ מֵאֶלְיָו, אֲבָל חָמֵץ שֶׁנִּתְחַמֵּץ מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר, מִנַּיִן שֶׁאָסוּר, תַּלְמוּד לוֹמַר, 'כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ', וּמִכָּאן לְמַדְנוּ לֶאֱסוֹר אַף נִתְחַמֵּץ עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר. וְהַפָּסוּק 'וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ', מֵיבָעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, מִנַּיִן לְפֶסַח מִצְרַיִם – לְחַג הַפֶּסַח שֶׁנָּהֲגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּשָׁנָה שֶׁיָּצְאוּ מִשָּׁם, שֶׁאֵין חִימּוּצוֹ נוֹהֵג – שֶׁלֹּא נָהַג בּוֹ אִיסּוּר חָמֵץ אֶלָּא יוֹם אֶחָד בִּלְבַד, וְהוּא הַיּוֹם שֶׁבּוֹ יָצְאוּ מִמִּצְרַיִם, תַּלְמוּד לוֹמַר בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁיֵּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, 'וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ', וְסָמִיךְ לֵיהּ – וּלְאַחַר פָּסוּק זֶה בְּסָמוּךְ לוֹ נֶאֱמַר (שמות יג ד) 'הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים', וְנִדְרָשִׁים שְׁנֵי הַפְּסוּקִים יַחַד 'וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ הַיּוֹם', כְּלוֹמַר, הַיּוֹם הַזֶּה בּוֹ אַתֶּם יוֹצְאִים מִמִּצְרַיִם, לֹא יֵאָכֵל בּוֹ חָמֵץ, וּמִכָּאן שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁנָה נָהַג אִיסּוּר חָמֵץ רַק בְּיוֹם שֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם.

הַגְמָרָא מְבִיאָרת אֶת הַמָּקוֹר לְאִיסּוּר חָמֵץ שֶׁנִּתְחַמֵּץ מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה: וְרַבִּי יְהוּדָה שְׁדוֹרֵשׁ אֶת הַפְּסוּקִים לְאִיסּוּר חָמֵץ אַף לִפְנֵי וְאַחֲרֵי זְמַנּוֹ, נִתְחַמֵּץ מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר, מְנָא לֵיהּ – מִנַּיִן לוֹ שֶׁאָסוּר, הֲלֹא לְדַעְתּוֹ הַפָּסוּק 'כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכְלוּ' אֵינוֹ מִיּוֹתֵר לְכָךְ. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַפָּסוּק מִיּוֹתֵר לְדָרְשָׁה זוֹ, מִכָּל מָקוֹם מַהְאֲפֵיהּ רַחֲמָנָא – כֵּיוָן שֶׁבִּיטְּאָה הַתּוֹרָה אֶת הַחָמֵץ בִּלְשׁוֹן 'מַחְמֶצֶת', שֶׁמִּשְׁמָעוּתוֹ נִתְחַמֵּץ מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר, לְמַדְנוּ נִתְחַמֵּץ מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר.

הַגְמָרָא מְבִיאָרת מִנַּיִן שֶׁפֶּסַח מִצְרַיִם נָהַג חִימּוּצוֹ יוֹם אֶחָד לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה. שׁוֹאֶלֶת הַגְּמָרָא: לְפִי רַבִּי יְהוּדָה שְׁדוֹרֵשׁ אֶת הַפְּסוּקִים לְאִיסּוּר חָמֵץ אַף לִפְנֵי וְאַחֲרֵי זְמַנּוֹ, דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מְנָא לֵיהּ – מִנַּיִן לוֹ מַה שֶּׁדָּרַשׁ רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מֵהַפָּסוּק 'וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ', שֶׁפֶּסַח מִצְרַיִם נָהַג חִימּוּצוֹ יוֹם אֶחָד. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: אִי בָּעֵית אֵימָא, מַהְאֲפֵיהּ לֵיהּ – מִכָּךְ שֶׁלְּפָסוּק זֶה נִסְמַךְ הַפָּסוּק 'הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים', וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַפָּסוּק מִיּוֹתֵר, נִדְרָשִׁים שְׁנֵי הַפְּסוּקִים יַחַד 'וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ הַיּוֹם', וּמִכָּאן שֶׁנָּהַג הָאִיסּוּר בְּאוֹתָהּ שָׁנָה רַק יוֹם אֶחָד. וְאִי בָּעֵית אֵימָא, שֶׁרַבִּי יְהוּדָה סָמוּכִין לֹא דָּרֵישׁ – סוֹבֵר שֶׁלֹּא נִיתַּן לִדְרוֹשׁ דִּינִים מִכּוּחַ סְמִיכוּתָם שֶׁל פְּסוּקִים זֶה לָזֶה, וְאֵין הוּא חוֹלֵק עַל דַּרְשָׁתוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, וְסוֹבֵר שֶׁגַּם בְּפֶסַח מִצְרַיִם נָהַג אִיסּוּר חָמֵץ שִׁבְעָה יָמִים.

הַגְמָרָא מְצַטֶּטֶת אֶת דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן וּמוֹסִיפָה לְבָאֵר אֶת שִׁיטָתָם: אָמַר מַר, וּמַנַּיִן לְאוֹכֵל חָמֵץ בְּעֶרֶב פֶּסַח מֵשֵׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז ג), 'לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ', וְ'עָלָיו' הַיְינוּ שָׁעַת שְׁחִיטַת הַפֶּסַח שֶׁהִיא בְּעֶרֶב פֶּסַח מֵחֲצוֹת הַיּוֹם וְאֵילָךְ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְכִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר 'לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת', וּמִכָּךְ שֶׁהוּקַשׁ אִיסּוּר חָמֵץ לַאֲכִילַת מַצָּה, לְמַדְנוּ שֶׁאִיסּוּר חָמֵץ נוֹהֵג רַק בְּפֶסַח.

הַגְמָרָא מְבָאֶרֶת מַה דּוֹרֵשׁ רַבִּי יְהוּדָה מֵהַהִיקֵּשׁ. שׁוֹאֶלֶת הַגְּמָרָא: וְרַבִּי יְהוּדָה שְׁדָרַשׁ מֵהַפָּסוּק אִיסּוּר חָמֵץ בְּעֶרֶב פֶּסַח, לְכְאוֹרָה קְשָׁה עַל דְּרָשָׁה זוֹ, שֶׁהֲרֵי שַׁפִּיר קָאָמַר לֵיהּ – אֱמֶת הוּא מַה שֶּׁטָּעַן לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁמֵּהַהִיקֵּשׁ יֵשׁ לִלְמוֹד שֶׁאִיסּוּר חָמֵץ הוּא רַק בְּתוֹךְ הַפֶּסַח. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: וְרַבִּי יְהוּדָה אָמַר לָךְ, הַהוּא – מַה שֶּׁנֶּאֱמַר 'שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת', לֹא בָּא לְהַקִּישׁ אִיסּוּר חָמֵץ לַאֲכִילַת מַצָּה, אֶלָּא לְקוֹבְעוֹ חוֹבָה אֲפִילּוּ בְּזְמַן הַיֶּזֶה הוּא דַּאֲתָא – לְהַקִּישׁ אֲכִילַת מַצָּה לְאִיסּוּר חָמֵץ, וְלִלְמֹד שֶׁחוֹבַת אֲכִילַת מַצָּה בְּלֵיל יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן נוֹהֶגֶת אַף בִּזְמַן הַזֶּה כְּשֵׁם שֶׁנּוֹהֵג אִיסּוּר חָמֵץ, שֶׁהַיּוֹם מְקוֹם לוֹמַר שֶׁכֵּיוָן שֶׁנֶּאֱמַר לְגַבֵּי אֲכִילַת קָרְבַּן הַפֶּסַח (במדבר ט יא) 'עַל מַצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ', כְּלוֹמַר, שִׁיּוּ לְאָכְלוֹ אֶת קָרְבַּן הַפֶּסַח יַחַד עִם מַצָּה וּמָרוֹר, אִם כֵּן בִּזְמַן הַזֶּה שֶׁאֵין קָרְבַּן פֶּסַח לֹא תִּנָּהֵג חוֹבַת אֲכִילַת מַצָּה, וְלִכְאוֹרָה מִשְׁמַעְיְנוּ הַכְּתוּב שֶׁנּוֹהֶגֶת חוֹבָה זוֹ אַף בִּזְמַן הַזֶּה. הַגְמָרָא מְבָאֶרֶת מִנַּיִן שֶׁחוֹבַת אֲכִילַת מַצָּה נוֹהֶגֶת אַף בִּזְמַן הַזֶּה לְדַעַת רַבִּי שִׁמְעוֹן. שׁוֹאֶלֶת הַגְּמָרָא: וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, לְקוֹבְעוֹ חוֹבָה מְנָא לֵיהּ – מִנַּיִן לוֹ שֶׁחוֹבַת אֲכִילַת מַצָּה נוֹהֶגֶת אַף בִּזְמַן הַזֶּה, הֵרִי לְדַעְתּוֹ לֹא נִיתַּן לִלְמוֹד דִּין זֶה מֵהַהִיקֵּשׁ, מִשּׁוּם שֶׁכְּבָר דָּרַשׁ מֵהַהִיקֵּשׁ זֶה שֶׁאֵין אִיסּוּר חָמֵץ נוֹהֵג לִפְנֵי פֶּסַח. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: נָפְקָא לֵיהּ – הוּא לְמַד דִּין זֶה מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר לְגַבֵּי חוֹבַת אֲכִילַת מַצָּה (שמות יב יח) 'כָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מַצּוֹת', וְלֹא הוּזְקַק הַכְּתוּב לְהַשְׁמִיעֵנוּ לִזְמַן שִׁיּוּ קָרְבַּן פֶּסַח, שֶׁכְּבָר לָמַדְנוּ זֹאת מִ'עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים יֹאכְלֻהוּ', אֶלָּא בָּא הַכְּתוּב לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁנּוֹהֶגֶת חוֹבָה זוֹ אַף בִּזְמַן הַזֶּה.

הַגְמָרָא מְבָאֶרֶת מַה דּוֹרֵשׁ רַבִּי יְהוּדָה מִ'בְּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מַצּוֹת': וְרַבִּי יְהוּדָה תֹּאכְלוּ מִבְּעוֹת הַמְּקֻדָּשׁ, וְלֹא יָכֹל לְהַשְׁתַּתֵּף בְּהַקְרֶבֶת הַפֶּסַח וְלֶאֱכוֹל מִמֶּנּוּ,

המשך בעמוד קס

סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא – שהיה עולה בדעתנו לומר, שהוֹאִיל וּבַפֶּסַח **לֹא יֹאכַל** – שמאחר ואינו אוכל מקרבן הפסח, **מָצָה וּמָרוֹר נַמִּי לֹא נֵיכוֹל** – לא יתחייב גם באכילת מצה ומרור, שהרי נאמר ׳על מצות ומרורים יאכלהו׳, **קָא מַשְׁמַע לָן** – משמיענו הפסוק ׳בערב תאכלו מצות׳ שאף הטמא ומי שהיה בדרך רחוקה, חייבים באכילת מצה. הגמרא מבררת לדעת רבי שמעון מנין שטמא ושהיה בדרך רחוקה חייבים במצה. מבארת הגמרא: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן** שדרש את הפסוק ׳בערב תאכלו מצות׳ לזמן הזה ולא לטמא ושהיה בדרך רחוקה, סובר **שִׁמְּמָא וְשָׁהֲיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה, לֹא אִיצְטְרִיךְ קְרָא** – אינם צריכים לימוד מפסוק, **דְּ֚לֹא גָּרַע** – משום שאינם פחותים מֵעֲרֵל שמתו אחיו מחמת המילה ולא נימול מחשש שימות אף הוא, והוא אסור באכילת קרבן הפסח, כפי שנאמר (שמות יב מח) ׳וְכָל עָרֵל לֹא יֹאכַל בּוֹ׳, **וְכֵן נָכְרִי** – וכן מי שמתנכר במעשיו לאביו שבשמים, שאסור באכילת קרבן הפסח כפי שנאמר (שם יב מג) ׳כָּל בֶּן נֵכָר לֹא יֹאכַל בּוֹ׳, ואף על פי כן הם מחויבים באכילת מצה, **דְּכְתִיב** ׳וְכָל עָרֵל **לֹא יֹאכַל בּוֹ**׳, ודורשים, דווקא **בּוֹ**, בקרבן פסח, **הוּא אֵינוֹ אוֹכֵל, אֲבָל אוֹכֵל הוּא בְּמָצָה וּבְמָרוֹר** – אבל מחויב הוא באכילת מצה ומרור, והוא הדין לטמא ושהיה בדרך רחוקה.

הגמרא מבארת את דעת רבי יהודה שדרש מהמקרא לחייב טמא ושהיה בדרך רחוקה: **וְרַבִּי יְהוּדָה** שדרש את הפסוק ׳בערב תאכלו מצות׳ לטמא ושהיה בדרך רחוקה, ולא למד דין זה מערל ובן נכר, יאמר **שִׁכְתְּתִיב בָּהֵאי** – נכתבה חובת אכילת מצה בערל ובן נכר, **וּכְתִיב בָּהֵאי** – ונכתבה גם בטמא ושהיה בדרך רחוקה, אף על פי שניתן ללמוד זה מזה. ולדעתו, כיון שעדיין לא למדנו חובת מצה בזמן הזה, הוזקקנו ללמוד זאת מהתהיקש בפסוק (דברים טז ג) ׳לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת׳, ולא ניתן ללמוד מכאן שאין איסור חמץ נוהג בערב פסח כפי שסבר רבי שמעון.

הגמרא חוזרת לבאר כדעת מי מהתנאים שהוזכרו בברייתא שנויה משנתנו. מקשה הגמרא: **מַנִּי מַתְנִיתִין** – כדעת מי שנויה משנתנו שאסרה בהנאה חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח, והתירה בשל נכרי, **אִי רַבִּי יְהוּדָה** שלדעתו חמץ אסור בהנאה אף לפני ואחרי פסח, הרי **חָמֵץ סְתָמָא קָאָמַר** – רבי יהודה נקט בדבריו חמץ סתם, ולא חילק בין חמץ של ישראל לשל נכרי, ולדעתו **אֲפִילּוּ** חמץ **דְּנָכְרִי** אסור בהנאה לאחר הפסח, **וְאִי רַבִּי שִׁמְעוֹן** שחמץ מותר בהנאה אחרי פסח, הרי רבי שמעון